

GÖRAN VON BONSDORFF: **Finland i blickpunkten, politiska uppsatser.** Ekenäs tryckeri aktiebolag, Ekenäs 1976, 144 s.

Kirjan nähtyään herää aluksi mielikuva, että taas joku ulkomaalainen on tuntenut tarvetta tarttua suurennuslasiin ja »objektiivisesti» tarkastella mitä Suomessa oikein tapahtuu Anders Kungin tapaan. Mutta asialla onkin kansalainen **Göran von Bonsdorff**, asiana osallistua suomalaisena keskusteluun elintärkeistä ulko- ja sisäpoliittisista kysymyksistämme. Miksi Kekkonen, Suomi-Neuvostoliitto-Seura ja sen merkitys, eräät aspektit Suomen ja Ruotsin suhteissa sekä Saksan rooli ulkopoliittisammme ovat ne kysymykset, joilla kirjoittaja osallistuu keskusteluun. Mielenkiintoisin, ajankohtaisin ja monessa suhteessa avartava on ensimmäinen kysymys. Kirjoittajan mielipide poikkeuslain säätämisestä tiedetään, eikä se ole muuttunut. Sillä riistettiin kansalta, demokratian korkeimmalta poliittiselta oikeudelta oikeus käyttää toimivaltaansa keskeisessä kysymyksessä. Vaalit tai ei, kysymys on sama; miksi Kekkonen?

Riittävä konkreettinen syy Kekkonen uudelleenvalinnalle on kirjoittajan mukaan jo välttämättömyys suorittaa loppuun ETYK:n myötä aloitettu tehtävä. Suomi ei sen vuoksi kuitenkaan voi vaarantaa niitä voittoja, jotka on saavutettu sitkeällä työllä ja suurilla ponnistuksilla suhteessa itäiseen naapuriin. Kirjoittaja näkee Suomen ulkopoliittikan perustuvan siis kahteen perusperiaatteeseen, säilyttävään ja uutta luovaan. Luoda uutta ei saa merkitä saavutetusta luopumista, toisaalta kohdata muuttuva maailma syväjäädytetyillä periaatteilla ei ole oikea tie. Kaikki varovaisuudella ja passiivisuudella saavutettavissa oleva oli saavutettu jo 1950-luvulle tultaessa. Kekkonen aika ei ole vielä ohitse.

Bonsdorff jakaa käsityksen sisä- ja ulkopoliittikan välisestä erosta veteen vedettynä viivana. Se tulee esiin uudessa ja yllättävissäkin yhteydessä — kansallisen integraation vaatimuksessa, jossa hän näkee kauas. »Suomen kansa on niin... kansa, että tarvitaan...» Tällä hetkellä Suomen kansaa koko ihmiskunnan osana uhkaavat monet tuhon vaarat. Sitä paitsi suhde luontoon ja materiaan on löydettävä uudestaan. Ongelmien ratkaiseminen edellyttää kaikkien positiivisten voimien sisäistä mobilisointia ja yhteiskunnan integraatiota. Sitä vaatii myös kirjoittajan näkemys Suomen tulevasta ulkopoliittisesta roolista entistä aktiivisempaan ja aloitteellisempaan nimenomaan ihmiskunnan säilymiseen liittyvissä aseistariisun-, energia- ja miljöö-ongelmissa — uusi näkemys sisä- ja ulkopoliittikan välisestä yhteydestä.

Sitä paitsi kirjoittaja näkee kansallisen integraation, eheyttäjän tehtävän tärkeimpänä presidentin sisäpoliittisena tehtävänä. Edustathan presidentti koko kansaa poliittisesta perusnäkemyksestä riippumatta ja sen vuoksi hänellä on täysi syy yrittää hillitä nähtävissä olevat vastakohtaisuudet. Se on jopa hänen velvollisuutensa. Presidentti, ei mikään poliittinen puolue, voi aktiivisesti edistää kommunistien positiivista liittämistä poliittiseen elämään. Presidentti Kekkonen tehtävää suorittaessaan saattaa esittää heille erivapauksia parlamentaarista käytännöstä ja ottaa riskin disintegraatiosta muissa leireissä ilman, että on aihetta epäillä hänen tahtoaan suhtautua

kaikkiin kansalaisryhmiin samoja periaatteita noudattaen.

Kekkosella on perspektiiviä. Hänen aikuisikänsä on itsenäisen Suomen ikä. Kekkonen vastaa Bonsdorffin käsitystä valtiomiehestä, joka ymmärtää kansakuntansa syvimmat elinehdot, joka tulkitsee ja ilmaisee ne kansakunnan hyväksymin periaattein ja elämänohjein ja joka toteuttaa ne käytännössä vuosien saatossa. Tässäkin suhteessa Kekkonen seuraajalle asetetaan suuria vaatimuksia. Mutta Bonsdorff nostaa rimaa. Hänen ihannemaailmansa ja Suomen rooli siinä edellyttää Suomen presidentiltä »maailmanpolitiikon» taitoja. Oman maan asema ja tehtävät täytyy nähdä koko ihmiskunnan kehityksen puitteissa ja maan politiikan ei sen takia saa missään olosuhteissa vahingoittaa universaalisia etuja. Myös tässä suhteessa Kekkonen ylittää riman. Kirjoittaja näkee hänen elämäntyönsä täydellisessä sopusoinnussa niiden suuntaviivojen kanssa, jotka hän on osoittanut Suomen rooliin kuuluviksi tulevassa maailmassa.

Rooliin sopii hyvin myös Suomi-Neuvostoliitto-Seura. Sitäkin kirjoittaja tarkastelee laajemmissa yhteyksissä, koko järjestelmän kehittämisessä sotilaallisiin ja taloudellisiin resursseihin perustuvasta järjestelmästä keskinäiseen riippuvuuteen ja yhteistyöhön perustuvaan järjestelmään. Muutoksessa tähän suuntaan Suomen ja Neuvostoliiton väliset suhteet ovat käyttövoimana. Tässä suhteessa SNS:lla on tärkeä asema, koska se ulottaa luottamuksen ja positiivisten suhteiden ilmapiiirin laajoihin kansalaispiireihin ja on ennakolta ehkäisemässä voimankäyttöön perustuvien tilanteiden syntymistä.

Soisin ulkomaisten tiedottajien lukevan Bonsdorffin tässä kohden esittämän tulkinnan »itsesensuurista» ja »suomettamisesta». Liian usein ne nähdään juuri voimapolitiittisesta näkökulmasta, joka ainakin Suomen ja Neuvostoliiton välisissä suhteissa on vanhentunut. Kirjoittaja osoittaa, että yhteistyöpolitiikan näkökulmasta kysymyksessä on yksinkertaisesti vain pyrkimys jollakin tärkeällä alueella yrittää katsoa asiaa myös toisen osapuolen näkökulmasta. Hän muistuttaa myös, että ilmiö ei ole suinkaan yksipuolinen. — Vaatimus

keskinäisestä empatiasta ja tahdikkudesta kansainvälisissä suhteissa oudoksuttaa vielä moniakkin, mikä osoittaa, että ratkaisevaa muutosta maailmanlaajuisesti ei ole tapahtunut ja että SNS:n kaltaisilla ystävyyseuroilla kautta maailman on paljon työtä.

Selityksenä vähäiseen keskusteluun Suomen ja Ruotsin välisistä suhteista on saanut kelvata toteamus, ettei maiden välillä ole vakavia alueellisia, taloudellisia tai muita kiistakysymyksiä. Keskinäisen riippuvuuden ja yhteistyön näkökulmasta asia ei kuitenkaan ole näin. Voimme aiheellisesti esittää vaatimuksen suhteiden kehittämistä täydelliseltä tasa-arvon perustalta.

Konkreettisina ongelmina kirjoittaja tuo esiin ruotsinsuomalaisten kieli-, kulttuuri- ja muut vähemmistöongelmat. Kielellisen tasa-arvon ja kansainvälisen yhteistyön periaatteita rikkoo pakollinen kieltenopetus siirtolaisille ja se, ettei etnisiä erityispiirteitä katsota rikastuttavina, arvokkaina ja sen tähden säilyttämisen arvoisina etenkin kun kahden pienen kulttuurin etujen mukaista ei ole joutua keskinäiseen konfliktiin. Taloudellisia suhteitamme voidaan niin ikään rinnastaa uus-kolonialistisiin riippuvuussuhteisiin, vaikka ne voisivat ilmentää positiivista keskinäistä riippuvuutta jne.

Kirjoittajalla on konkreettisia ehdotuksia ongelmien käsittelemiseksi. Yhteisen asiantuntijakomitean tulisi lähemmin selvittää maiden väliseen siirtolaisuuteen liittyvät ongelmat. Eri yhteiskuntatieteiden osana olisi lähemmin analysoida ongelmakenttää, kun taas kulttuurijärjestöt pitäisivät yllä jatkuvaa keskustelua.

Ehdotuksiin on syytä suhtautua vakavasti, vaikkamme hyväksyisikään niitä implikaatioita, joita kirjoittajalla on suhteessa näihinkin ongelmiin. Suomen ja Ruotsin välinen ärtymys saattaa vaikuttaa epäedullisesti maiden yhteistyöhön kansainvälisissä elimissä ja niiden mahdollisuuksiin yhteisesti antaa panoksensa rauhan vahvistamiselle Euroopassa ja koko maailmassa päämääränä yhteistyöjärjestelmä, johtotähtenä ihmisten ylivalta teknisestä kehitysprosessista.

Bonsdorffin vahva usko uuteen kansainväliseen järjestelmään ei horju Saksan kysymyk-

sessäkään. Koska keskinäiseen riippuvuuteen perustuvassa järjestelmässä sotilasliitot tulevat tarpeettomiksi, hänen tulkintansa mukaan ETYK:n päämäärän mukaisen järjestelmän toteutuessa YYA-sopimuksen sotilaalliset klausulit vanhentuvat ja menettävät merkityksensä. Samalla taloudellinen ja kulttuurinen yhteistyö syvenee ja saa kehityksen mukanaan tuomia uusia muotoja suhteessa sekä Neuvostoliittoon että Liittotasavaltaan.

Läpi linjan kirjoittajalla on valtava halu etsiä uusia toimintalinjoja ja -muotoja Suomen ulkopoliitikalle. Hän etsii niitä myös Saksan tapauksessa ETYK-prosessin valossa ja Itämeren kysymyksessä, jonka suhteen hän ehdottaa tieteellistä tutkimusta selvittämään, mitä käsite Itämeri eri yhteyksissä tarkoittaa. Lopuksi hän vielä esittää viisi kohtaa Suomen toimintalinjoiksi Euroopan yhteistyössä.

On hyvä, että suomalaiset itsekkin osallistuvat keskusteluun tärkeistä ulkopoliittisista kysymyksistä. Göran von Bonsdorffin kirja on osaksi syntynyt vastauksena kysymykseen, mitkä ovat maan kehitystä ilmentävät poliittiset peruspiirteet ja periaatteet ja kuinka ne suhtautuvat koko maailmanpolitiikan päntendensseihin, jos ollaan valmiita hyväksymään ja tukemaan Urho Kekkosta presidentiksi vuosiksi 1978—1984. Vastauksena kysymykseen kirjoittaja esittää, että jos valitsemme Kekkonen valitsemme myös hänen politiikkansa, mutta vastaus ei ole kokonaan tyydyttävä. Kansan ja sen korkeimman luottamusmiehen välillä on oltava molemminpuolinen positiivisten impulssien vuorovaikutus. Kansalla on sen takia täysi oikeus esittää ehdotuksia ja näkökantoja, jotka presidentti voi ottaa varteen siinä määrin kuin se on aiheellista.

Kansalainen von Bonsdorff on esittänyt ehdotuksensa ja näkökantansa. Kansa valitsee presidenttinsä, joka tietää mitä tahtoo.

Veikko Tikkanen